

„A kocka”: Leonard Turton bevezető beszéde az első EUDEC konferencián

június 24, 2013

Forrás:

„Nem kérdezték meg őket, hogy szerintük a kocka eleve jó ötlet volt-e, de ha már berakták őket oda, akkor legalább megkérdeznék-e őket, mit szeretnének csinálni egész nap. Az egyetlen, ami szabad volt a gyerekeknek, hogy kimutassák, mit éreznek a kocka iránt, hogy rosszkodjanak és bosszút álljanak azokon a felnőtteken, akik velük együtt oda voltak zárva. Némelyik diák egészen kivált a többiek közül ebben. A felnőttek bajkeverőnek hívták őket. Pedig ők csak olyan gyerekek voltak, akik nem szerették a kockát. Aztán pár tanár feltalálta a demokratikus oktatást. A felnőttek kicsit bogarasnak tartották őket. Pedig ők csak olyan emberek voltak, akik úgy gondolták, hogy a tanítás és a gyerekek jobbat érdemelnek.”

Az első EUDEC-konferenciát 2008. július 25. és augusztus 3. között tartották a Lipcsei Egyetemen. Két napig bárki látogathatta. Leonard Turton tartotta az egyik nyitó beszédet. Ez annak az átirata.

Leonard Turton kanadai származású tanár, több demokratikus iskola és tanulóközösség alapítója, jelenleg a Summerhill School tanára.

A beszéd:

Az EUDEC (European Democratic Education Community = Európai Demokratikus Oktatási Közösség) céljai a következők:

- Európa-szerte támogatni a demokratikus oktatás bármely

formáját.

- A demokratikus oktatást mint ésszerű oktatási modellt népszerűsíteni minden demokratikus államban.
- Megteremteni a demokratikus iskolák alapítási és látogatási törvényadta lehetőségét, és ezekhez anyagi támogatást nyújtani.
- A demokratikus iskolák közti információ-áramlást elősegíteni Európában, és ezekben kapcsolatokat kiépíteni; a közreműködést és az egymástól való kölcsönös tanulást segíteni.

Az EUDEC egy kiemelkedően elkötelezett gárda két évnyi közös munkájának eredménye, melyben részt vettek diákok, tanárok és civil szervezetek Nagy-Britanniából, Németországból, Dániából, Ausztriából, Lengyelországból, Hollandiából és Finnországból. Mi egy rendkívül ambiciózus szervezet vagyunk. Még sokat fog a világ hallani rólunk és a demokratikus oktatásról a közeljövőben.

Ez alatt a két nyílt nap alatt a résztvevők megtudhatnak majd többet az EUDEC-ről, taggá válhatnak, és aktívan közreműködhetnek közösségünk életében. Az EUDEC Tanács információs pultja egész nap várja a látogatókat, ahol olvashatnak rólunk és beszélgethetnek a Tanács tagjaival. Ha szeretne valaki ellátogatni egy európai demokratikus iskolába, vagy nagyobb állami iskolába, amely már kísérletileg bevezetett demokratikus elemeket az oktatásba, hogy mindezt elsőkézből megtapasztalja, akkor csak szóljon nekünk, és mi megpróbálunk erőnk szerint ebben segíteni Önöknek.

Nagyon fontos leszögezni, hogy a demokratikus oktatás nem új jelenség. Már egy évszázada jelen van a világban. Nem a kísérletezés stádiumában van. A demokratikus oktatás egy már bevált pedagógiai rendszer, melynek szellemében számos iskola működik Észak- Amerikában és Európa-szerte, de a világ más pontjain is.

A demokratikus oktatás a kis állami irányítástól független iskolákban rendkívül sikeres, de a nagyobb állami iskolákban, bejárós és bentlakó iskolákban is. Bárhol bevezethető, amennyiben a körülmények adottak és a szülőkben él a vágy, hogy gyermekeiket demokratikus szellemben neveljék.

A szülőknek persze nincs semmi félnivalójuk – hacsak nem hatalom-mániásak. De ilyenek közöttünk nem akadnak. Jómagam a kanadai Toronto város közelében alapítottam demokratikus iskolát 1971-ben. 1983-ban egy kis demokratikus otthoni tanulóközösséget szerveztem meg. Sok-sok éven át dolgoztam egy 300 fős belvárosi állami iskolában, ahol öt év leforgása alatt a felső tagozatot demokratizáltuk, összesen hat osztályban a Clubhouse Democracy (Klubház Demokrácia) bevezetésével. Ez megváltoztatta a diákok-tanárok életét egyaránt. Erről a folyamatról fogok szólni a holnapi műhelyfoglalkozásomon.

Summerhill és a demokratikus oktatás valami nagyon mélyről gyökerező dolog. Gyökerezik egyrészt az időben, és az ember hiteles énjének kialakításában, mely ebben az időben történő szabad választások során jöhet létre.

Summerhillben minden nap úgy kelnek fel a gyerekek, hogy meghozhatják szabad személyes döntéseiket egy demokratikus közösségben. Mindebben a demokrácia és a közösség egyformán lényeges elem, különben a személyes cselekedetek a közösség kárára válhatnának. De ha a szabad választások egy demokratikus közösségben történnek, akkor az egyensúly fennmarad.

Ahogy a gyerek dönt: napjai eltöltésében, cselekedeteiben (a nagyvilágban és a közösség tagjai által alkotott világban), és az ezekre érkező reakciók alkotják meg a személyiségét. A gyerek önmagát alkotja meg ezeken az emberi kapcsolatokon keresztül.

Ha azonban valaki más szabja meg, hogyan ossza be egy napját, és cselekedeteit, akkor a gyerek egyszerűen csak szerepet

játszik: mint egy bábót, úgy rángatják őt zsinóron – mások döntéseit viszi végbe. Nem önmagát alkotja meg, hanem mások alkotják meg őt, aminek tartalmával ráadásul nincs is tisztában. Mások faragnak belőle hasznos alkotórészt a társadalmi gépezetben, bátor katonát, aki bármikor kész “túllőni a célon” a sok ezer társa között, engedelmes munkást, hű állampolgárt, buzgó vallási hívőt. Az ilyen gyerek nem hiteles személyiség. És a nem hiteles személyiséggel rendelkező ember nem boldog. A boldogtalan ember boldogtalanságot okozó dolgokat tesz. Boldogtalan emberek milliói pedig boldogtalan világot alkotnak. És persze a hiteltelen személyiségnek nagyon kevés fogalma van arról, mi is a szabad döntés vagy a demokrácia, még akkor is, ha egy szabad és demokratikus állam polgára.

Onnan tudom mindezt, hogy sok felnőttel találkozom, akik demokratikus államokból jönnek demokratikus iskolákat látogatni, és finoman szólva meg vannak olyankor illetődve. Gyakran szólni sem bírnak a megilletődöttségtől.

Mindez most úgy hangozhat, mintha mindez valami nagyon életidegen dolog volna, de nem az! A gyerekek, akik mondjuk, úgy 11 éves koruk körül mennek demokratikus iskolába, általában elveszítik egy időre a tájékozódó-képességüket. Furcsa ezt így kimondani, de aki ezt megtapasztalta, láthatja az igazát ennek a kijelentésnek. Mert ez történik. Elveszítik a tájékozódó képességüket, mert nem mutatják ki valódi énjüket. Azért nem, mert elrabolták az idejüket tőlük, és a szabad választásukhoz való jogukat. De idővel újra képesek lesznek tájékozódni a világban, és újra felfedezhetik önmagukat. Nagyon különleges élmény annak szemtanúja lenni, hogyan csodálkoznak rá önmaguk igazi természetére. Amit a hagyományos oktatás címszó alatt gyerekeinkkel teszünk, az felháborító. Annyira beszivárog az életük minden területére, hogy szinte már normálisnak tűnik. Egyszer, kisgyerekkoromban elmentem a Buffalo városi állatkertbe New York államba, és ehhez át kellett lépni Kanada határát. Egy régimódi állatkert

volt ez. Emlékszem az oroszlánra, ahogy a négyszögletű ketrecében fel-alá mászkált, oda-vissza. Emlékszem az idegbeteg majmokra, ahogy a betonbunkerükben sipítóztak. Talán eleve az állatkert gondolata is taszító lehet egyesek számára, de akkor is igaz, hogy a modern állatkertek mások, mint a hagyományosak. Azok ugyanis figyelembe veszik az állatok természetes élőhelyeit, és minden állatot a saját élőhelyének kicsinyített másával veszik körül. Már biztosan kitalálták, mi következik a mondandómban. Több, mint száz éve kezdődött az a szokás, hogy harminc gyereket felsorakoztattak kis négyszögletű dobozokban. Mintha keksszel akarnánk megtömni egy konzervdobozt. És ma mi a helyzet? Hát, ma is felsorakoztatjuk a harminc gyereket, vagy még többet a négyszögletű dobozokba. Mintha smarties golyókat tömnénk egy dobozba.

2008-ban mi kétségkívül jobb feltételek közé zárjuk állatkerti lakóinkat, mint saját gyerekeinket. Nem vagyok benne biztos, hogy ez jó fényt vet kultúránkra. Jót semmiképpen sem.

A szabadság és demokrácia az első helyen kellene, hogy álljon demokratikus államaink pedagógiai programjaiban. Nem szabadna, hogy a gazdaságosság legyen a mérce. A jelenlegi rendszer hatékonyan állít elő kis gazdasági harcosokat akiket a GNP érdekében földünk gazdaságának gazdasági háborújában vethetnek be. Nem kétséges, hogy demokratikus államaink többet szeretnének kihozni polgáraikból, mint több millió engedelmes gazdasági katonát.

És meg kéne már szabadulnunk attól a felfogástól, hogy az oktatást valami vallásos révülettel kezeljük, amelynek során, ha nem sajátítják el az előírt – számukra teljesen irreleváns – tudományos anyagot, akkor az anyagi csőd poklának mélyén találják magukat. Ne alkalmazzuk már ezeket a megfélemlítő, csúsztató taktikákat a világ jó akarattal megáldott szülőivel és gyermekeikkel szemben. Annyira egyszerű ez az egész. Hagyjuk, hogy a gyerekekből szabad felnőtt válják, azzal, hogy hagyjuk őket szabad gyerekként felnőni. Hadd tudja meg mindenki, hogy milyen az, ha a gyerekeket hagyjuk

demokratikusan működni egy igazi demokráciában. Bízunk a gyerekeink és polgáraink intelligenciájában, bízunk benne, hogy képesek önálló döntéseket hozni, hogy képesek olyan államot létrehozni, melyet szeretnének létrehozni, a helyett, hogy mások tennék azt meg helyettük és általuk, miközben egyik működésképtelen iskolaév telik el a másik után.

A mi kis Klubház Demokráciánkban volt egy kis füzetünk az újonnan jövőknek, melyben leírtuk, hogyan működünk. A most következő részlet címe *A kocka*, és a 12 éveseknek szoktam felolvasni. Talán egyesek azt gondolják, hogy veszélyes vizekre eveztünk azzal, hogy tudomásukra hozzuk a pucér igazságot, mert talán bujtogató vagy nyomasztó hatást érünk el vele. Egyik sem történt meg soha, mert igazából már tisztában voltak a tényekkel. Sőt, éppen hogy megkönnyebbültek mindezek hallatán, mert úgy érezték, azok a felnőttek, akik tanították őket, végre beismerték az igazságot.

A kocka

Valamilyen oknál fogva sok-sok évvel ezelőtt a felnőttek elhatározták, hogy az azonos korú gyerekeket kockákba helyezik egész napra az év 190 napján, hogy ezzel készítsék őket fel az életre. Aztán egy felnőttet is betettek ebbe a kockába, akinek az volt a feladata, hogy próbáljon túlélni, amíg a gyerekeket felkészítette az életre. Na, és ezek a felnőttek nem csak egy pár gyereket raktak a kockába egyszerre, hanem akár negyvenet is beleprézeltek egyszerre. Az nem számított, hogy a gyerekek egyre csak nőttek ... valamilyen oknál fogva a felnőttek a hat éveseknek ugyanazt a kockát írták elő, mint a tizennégy éveseknek. Mi a szösz?! Aztán a felnőttek összeírtak egy listát arról, amiről úgy gondolták, hogy a gyerekeknek tudniuk kell ahhoz, hogy sikeres felnőttekké váljanak. Gyakran összeültek és vitatkoztak e fölött a lista fölött. És minden sokadik évben meggondolták magukat, és mást és mást írtak elő. De egy dolog mindig ugyanaz maradt. A diákokat soha semmiről nem kérdezték meg. Nem kérdezték meg őket, hogy szerintük a kocka eleve jó ötlet volt-e, de ha már berakták őket oda,

akkor legalább megkérdeznék-e őket, mit szeretnének csinálni egész nap. Az egyetlen, ami szabad volt a gyerekeknek, hogy kimutassák, mit éreznek a kocka iránt, hogy rosszkodjanak és bosszút álljanak azokon a felnőtteken, akik velük együtt oda voltak zárva. Némelyik diák egészen kivált a többiek közül ebben. A felnőttek bajkeverőnek hívták őket. Pedig ők csak olyan gyerekek voltak, akik nem szerették a kockát.

Aztán pár tanár feltalálta a demokratikus oktatást. A felnőttek kicsit bogarasnak tartották őket. Pedig ők csak olyan emberek voltak, akik úgy gondolták, hogy a tanítás és a gyerekek jobbat érdemelnek.

Fordította: Miskolczy Zsuzsanna

Kapcsolódó cikkek:

- Fóti Péter: Leonard Turton portréja a Taní-Tani-ban (1. rész)
- Fóti Péter: Leonard Turton portréja (2.rész)
- Jerry Mintz írásai a demokratikus iskolák gyakorlatáról
- Írások és egyéb Summerhillről